

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remiss av SOU 2023 nr 34 Bolag och brott – några åtgärder mot oseriösa företag

LO har valt att lämna remissyttrande över SOU 2023:34. LO anser att det är anmärkningsvärt att varken LO eller några andra arbetstagarorganisationer är remissinstans för en utredning som är av vikt för ordning och reda på arbetsmarknaden. För LO är utredningen särskilt relevant givet att många myndighetsidentifierade riskbranscher är LO-branscher¹.

LO har valt att kommentera några av utredningens förslag och särskilt kommentera revisionsplikten.

Sammanfattning av LOs ståndpunkter

- LO stödjer till fullo utredningens strävan att lägga fram förslag för att motverka oseriösa företag. Det är naturligtvis helt orimligt att företag i dag kan verka som brottsverktyg på svensk arbetsmarknad. Utredningen är därför en viktig del i den nationella strategin mot arbetslivskriminalitet.
- LO är positiv till utredningens förslag om att straffet för brott mot målvaktsförbudet skärps och att företagskapning kriminaliseras. LO ser även med tillförsikt på utredningens förslag att ge Bolagsverket en tydligare kontrollerande roll givet att ändamålsenliga resurser tillsätts.
- LO konstaterar att flera myndigheter såsom Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Kronofogdemyndigheten och Åklagarmyndigheten varnade för sloandet av revisionsplikten 2010. Rikspolisstyrelsen ansåg att åtgärder för att motverka och upptäcka ekonomisk brottslighet skulle avskaffas. LO konstaterar att dessa farhågor dessvärre har besannats.
- LO vill betona att det är arbetstagarna som ofta är de som betalar det högsta priset för de oseriösa företagen. Många av de oseriösa företagen har usla arbetsvillkor och undermålig arbetsmiljö. Det drabbar inte bara den enskilda arbetstagaren som riskerar att råka illa ut utan påverkar också hela branscher

¹ Se Ekobrottsmyndigheten 2020 *Ekobrottsmyndigheten lägesbild om ekonomisk brottslighet i Sverige 2020* och Arbetsmiljöverket m.fl 2021 *Lägesbild 2021 - För det myndighetsgemensamma arbetet mot fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet*

med ett tryck nedåt gällande arbetsvillkor och arbetsmiljö. Dessutom bidrar även oseriösa och kriminella företagare till en osund konkurrens på arbetsmarknaden där seriösa arbetsgivare som gör rätt för sig och följer kollektivavtal och arbetsmiljöregler slås ut.

- LO anser att dagens kapitalkrav på 25 000 kronor är orimligt lågt. I två omgångar sen 1995 har kapitalkravet för att starta aktiebolag sänkts. År 1995 krävdes 6,25 genomsnittliga månadslöner och år 2022 motsvarar det 0,65 genomsnittliga månadslöner. Det går inte att bortse ifrån att så låga kapitalkrav öppnat upp för och starkt bidragit till att aktiebolag används i brottsliga eller oseriösa syften.
- LO instämmer i utredningens avvägning att olika alternativ på en begränsad förändring av revisionsplikten inte är ändamålsenliga. Ett robust och träffsäkert arbete krävs för ett effektivt arbete mot brottsligheten på arbetsmarknaden.
- LO noterar att utredningen inte fått i uppdrag att ta ställning till frågan om införandet av revisionsplikt eller inte. Trots det är det uppenbart att de argument som lyfts fram tydligt pekar på nödvändigheten med ett införande av en revisionsplikt om man menar allvar med att bekämpa den ekonomiska brottsligheten.

Företag som brottsverktyg vid arbetslivskriminalitet

För LO är frågan om arbetslivskriminalitet en högt prioriterad fråga. Arbetslivskriminaliteten har förödande konsekvenser för de seriösa företagen, för arbetstagare och samhället i stort. Utredningen hänvisar till Ekobrottsmyndighetens lägesbild om ekonomisk brottslighet i Sverige 2020 och beskriver vilka branscher som är riskbranscher för att drabbas. LO vill påpeka att många av dessa branscher är samma riskbranscher som för arbetslivskriminaliteten. Det är också tydligt att det framförallt är i de som LO-förbundens medlemmar är verksamma i som är mest drabbade, vilket gör utredningen ytterst relevant för LO och LO-förbundens medlemmar.

Det brottsbekämpande arbetet mot företag som brottsverktyg är helt centralt i arbetet mot arbetslivskriminaliteten, där både välfärdsbrottslighet och ekonomisk brottslighet ingår. Brottsverktyget vid arbetslivskriminalitet är främst aktiebolag. LO anser det därmed positivt att utredningen, baserat på flertalet myndighetsrapporter, beskriver hur företag används som brottsverktyg på svensk arbetsmarknad och lägger fram väl motiverade förslag för att motverka oseriösa aktörer.

För att komma till rätta med problemen krävs relativt djupgående och flera långsiktiga åtgärder. LO anser att fler oseriösa företagare bör åtalas och straffen ska vara kraftfulla och avskräckande. Några av de förslag som

presenteras är ett första steg i rätt riktning, såsom kriminalisering av företagskapning, brott mot målsvaktsförbudet skärps och Bolagsverkets tydligare roll att kontrollera företag och samverka med andra myndigheter. Samtidigt är det viktigt att fler steg tas för att skärpa kontrollen av företag.

Kapitalkravet

LO anser att dagens kapitalkrav på 25 000 kronor är orimligt lågt. I två omgångar sen 1995 har kapitalkravet för att starta aktiebolag sänkts. I 1995 års penningvärde är kapitalkravet nu 17 000 kronor, en minskning på 83 procent. År 1995 krävdes 6,25 genomsnittliga månadslöner och år 2022 motsvarar det 0,65 genomsnittliga månadslöner. Det går inte att bortse från att ha så låga kapitalkrav öppnar upp för att använda aktiebolag i brottsliga eller oseriösa syften.

Arbetstagaren betalar ett högt pris

Utredningen nämner att företag som brottsverktyg har negativa konsekvenser för arbetstagarna. LO vill i sammanhanget betona arbetstagarnas situation som faller offer för de oseriösa aktörerna på arbetsmarknaden. Det kan handla om allt från hot och hat, otrygga anställningar, usla arbetsvillkor, uteblivna löner, undermålig arbetsmiljö och människoexploatering². Det bör också poängteras att det är de mest utsatta på arbetsmarknaden (exempelvis unga, utländska säsongsarbetare) som har störst risk för att utnyttjas. Det går att konstatera att ju större maktobalansen är mellan arbetstagare och arbetsgivare desto större är risken för exploatering.

LO vill också understryka att det är inte heller bara är den enskilde som drabbas utan detta kan också ha negativa effekter för kollektivet arbetstagare som får sina villkor försämrade.

Revisionsplikten

LO anser att en viktig utgångspunkt i arbetet med att bekämpa arbetslivskriminaliteten är ett aktivt och träffsäkert arbete för att bygga en infrastruktur som gör det svårt för oseriösa aktörer att ta sig in. I detta sammanhang är revisionsplikten en central del.

LO anser att det inte går att bortse från den massiva kritik från myndigheter som fanns vid slopandet av revisionsplikten av den högerledda alliansregeringen 2010 för små aktiebolag. Flera rättsvårdande myndigheter varnade. Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten menade att man underskattade revisionspliktens preventionseffekt och beförde ökat skattefusk. Brottsförebyggande rådet såg det som ”ett steg tillbaka” som skulle leda till ökad brottslighet. Rikspolisstyrelsen menade att det skulle innebära att några av de åtgärderna för att motverka och upptäcka

² Se LOs rapport 2022 *Arbetslivskriminalitet – kampen för ordning och reda*

ekonomisk brottslighet och penningtvätt skulle avskaffas. Trots varningarna infördes reformen.

Riksrevisionens rapport från 2017³ som granskar reformen slår fast att reformen har försvårat arbetet mot ekonomisk brottslighet. Riksrevisionen skriver i sin sammanfattning:

”Riksrevisionens granskning visar att intentionerna med reformen i stort har uteblivit förutom när det gäller ökad valfrihet och den direkta besparing på revisorsarvodet som berörda aktiebolag gjort. Många aktiebolag har valt bort revision men de har inte haft högre tillväxt – snarare tvärtom. Lönsamheten i dessa bolag har heller inte blivit bättre. Samtidigt har flera negativa konsekvenser blivit verklighet. Bolag som valde bort revision betalade mindre i bolagsskatt, som en följd av lägre tillväxt, vilket kan bero på att de i större utsträckning redovisade lägre ekonomisk aktivitet för att krympa sin vinst för att undkomma skatt. Reformen har också försvårat arbetet mot ekonomisk brottslighet.”

Riksrevisionens slutsats blir att revisionsplikten bör återinföras.

LO instämmer i utredningens avvägning att införa någon alternativ begränsad form av revisionsplikt inte är ändamålsenligt – utan för att effekt ska ges behöver den vara robust och bör därmed återgå till dess tidigare utformning före 2010 års reform eller likvärdig form med samma eller förstärkt brottsbekämpande effekt. Införandet bör ske skyndsamt. De utökade kontrollmöjligheterna som infördes för Skatteverket i samband med reformen bör behållas.

Utredningen beskriver att en risk med införandet av en revisionsplikt är den administration som kan tillkomma och ökade kostnader för små aktiebolag. Det är korrekt att en revisionsplikt för företag ökar administrationen och kostnaden för företag. Samtidigt måste detta ses ur ett helhetsperspektiv. Sverige har ett gynnsamt företagsklimat. De senaste åren har flera regelförenklingar införts för att sänka tröskeln för att starta ett bolag, så som sänkningen av aktiekapitalkravet för att starta aktiebolag som halverades 2020 till 25 000 kronor. Det är också högst rimligt att aktiebolag, med det begränsade privatekonomiska ansvaret jämfört med andra företagsformer, åläggs en revisionsplikt.

För att vi ska få bukt med kriminaliteten måste hela samhället tillsammans hjälpa till och dra åt samma håll. Att avstå från brottsbekämpning för att det

³ Riksrevisionens granskningsrapport RiR 2017:35 *Avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag – en reform som kostar mer än den smakar*

kan skapa en viss administration är i sammanhanget inte försvarbart. Det ska också påpekas att de flesta företag sköter sig och vill göra rätt för sig.

Den ekonomiska brottsligheten snedvrider konkurrensen mellan företag genom att den som fuskar kan konkurrera ut den som gör rätt för sig. I vissa branscher, exempelvis byggbranschen, har man kommit till en punkt där det blivit utmanande för seriösa aktörer att vara konkurrenskraftiga⁴. Att skärpa kontrollen över företag gynnar därmed alla de företag som vill göra rätt för sig som i dag riskerar att konkurreras ut av de oseriösa företagen.

LO är därmed positiv till ett återinförande av revisionsplikten som ett verktyg för ordning och reda på arbetsmarknaden.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Susanna Gideonsson

Linnea Magro
Handläggare

⁴ Byggmärknadscommissionen 2022 *Från svart till vitt – Vänd den osunda utvecklingen i byggbranschen*